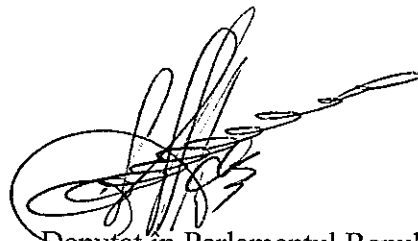

**Curtea Constituțională
a Republicii Moldova**

str. Alexandru Lăpușneanu nr.28
Chișinău MD 2004
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu art. 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu
privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin. (1) lit. g) și 39 din Codul Jurisdicției
Constituționale nr.502-XIII din 16 iunie 1995

Ion Butmalai

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

Alexandru Cimbriciuc

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
INTRARE NR. 22
20 02 20 13

AUTORUL SESIZĂRII

Ion Butmalai

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

mun.Chișinău, bd-ul Ștefan cel Mare 162

tel. 069030008

Alexandru Cimbriciuc

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

mun.Chișinău, bd-ul Ștefan cel Mare 162

tel. 069107126

I. OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are ca obiect de examinare Hotărîrea Parlamentului nr.314 din 26.12.2012 „Privind eliberarea din funcție a unui judecător al Curții Supreme de Justiție”.

Prevederile articolului 1 din Hotărîrea Parlamentului nr.314 din 26.12.2012 „Privind eliberarea din funcție a unui judecător al Curții Supreme de Justiție”; stipulează următoarele:

Art.1. – Domnul Valeriu ARHIP se eliberează din funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.

II. CADRUL NORMATIV PERTINENT

1. Constituția Republicii Moldova

Articolul 1

Statul Republica Moldova

- (1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.
- (2) Forma de guvernămînt a statului este republica.
- (3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 2

Suveranitatea și puterea de stat

- (1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.
- (2) Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

- (1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.
- (2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 6

Separarea și colaborarea puterilor

În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.

Articolul 20

Accesul liber la justiție

- (1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.
- (2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 74

Adoptarea legilor și a hotărîrilor

- (1) Legile organice se adoptă cu votul majorității deputaților aleși, după cel puțin două lecturi.
- (2) Legile ordinare și hotărîrile se adoptă cu votul majorității deputaților prezenți.

(3) Proiectele de lege prezentate de Guvern, precum și propunerile legislative ale deputaților acceptate de acesta sînt examinate de Parlament în modul și după prioritățile stabilite de Guvern, inclusiv în procedură de urgență. Alte propuneri legislative se examinează în modul stabilit.

(4) Legile se trimit spre promulgare Președintelui Republicii Moldova.

Articolul 116

Statutul judecătorilor

(1) Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

(2) Judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii. Judecătorii care au susținut concursul sînt numiți în funcție pentru prima dată pe un termen de 5 ani. După expirarea termenului de 5 ani, judecătorii vor fi numiți în funcție pînă la atingerea plafonului de vîrstă, stabilit în condițiile legii.

(3) Președinții și vicepreședinții instanțelor judecătorești sînt numiți în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, pe un termen de 4 ani.

(4) Președintele, vicepreședinții și judecătorii Curții Supreme de Justiție sînt numiți în funcție de Parlament la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Ei trebuie să aibă o vechime în funcția de judecător de cel puțin 10 ani.

(5) Promovarea și transferarea judecătorilor se fac numai cu acordul acestora.

(6) Sancționarea judecătorilor se face în conformitate cu legea.

(7) Funcția de judecător este incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcții retribuite, cu excepția activității didactice și științifice.

2. Actele internaționale:

a) Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale

Articolul 6.

Dreptul la un proces echitabil

1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărîrea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci cînd interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci cînd, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

b) Carta universală a judecătorului, adoptată la reuniunea Consiliului Central al Asociației Internaționale a Judecătorilor, care s-a desfășurat la Taipei (Taiwan), pe data de 17 noiembrie 1999.

Art.8: Securitatea funcției de judecător

Judecătorul nu poate fi transferat, suspendat sau revocat din funcție decât dacă legea prevede astfel și numai printr-o decizie adoptată prin respectarea strictă a procedurii disciplinare.

Judecătorul trebuie să fie numit pe viață sau pentru o altă perioadă în condiții care nu pun în pericol independența judecătorească.

Nici o schimbare privind vârsta obligatorie de pensionare nu trebuie să aibă efect retroactiv.

Art.11: Administrarea justiției și aplicarea sancțiunilor disciplinare

Administrarea justiției și acțiunile disciplinare împotriva judecătorilor trebuie să fie organizate de o așa manieră încât să nu compromită independența reală a acestora și să se acorde atenție doar considerentelor obiective și relevante.

Acolo unde acestea nu sunt asigurate prin alte modalități, care sunt adânc înrădăcinate într-o tradiție bine stabilită și de durată, administrarea justiției și aplicarea de sancțiuni disciplinare trebuie să se facă de organisme independente, care includ o reprezentare judecătorească substanțială.

Acțiunea disciplinară împotriva unui judecător poate fi inițiată numai în condițiile în care aceasta este prevăzută de legislația pre-existentă și în conformitate cu regulile de procedură prestabilite.

3. Legislația internă:

a) Legea nr.544 din 20.07.95 cu privire la statutul judecătorului

Articolul 8. Restricțiile de serviciu ale judecătorului

(1) Judecătorul nu poate:

a) să ocupe orice altă funcție publică sau privată, cu excepția activității didactice și științifice;

b) să fie deputat în Parlament sau consilier în autoritatea administrației publice locale;

c) să facă parte din partide sau să desfășoare activități cu caracter politic, inclusiv pe perioada detașării din funcție;

d) să desfășoare activitate de întreprinzător;

e) să dea consultații scrise sau verbale în probleme litigioase;

f) să efectueze orice activitate legată de îndeplinirea atribuțiilor de serviciu în cazuri care presupun existența unui conflict între interesele lui și interesul public de îndeplinire a justiției, cu excepția cazurilor când conflictul de interese a fost adus, în scris, la cunoștința președintelui instanței sau, după caz, a fost comunicat Consiliului Superior al Magistraturii.

(2) Judecătorul poate colabora la publicații de specialitate cu caracter literar, științific sau social, ori la emisiuni audiovizuale, fiindu-i interzis ca în studiile, articolele și intervențiile sale să se pronunțe cu privire la problemele curente de politică internă.

(3) Judecătorul nu este în drept să prezinte reprezentanților mass-media informații despre cauzele aflate în procedură de examinare în instanța judecătorească decât prin intermediul persoanei responsabile pentru relațiile cu mass-media.

(4) Judecătorul care a fost ales în funcția de Președinte al Republicii Moldova, a fost ales deputat în Parlament, consilier în autoritatea administrației publice locale sau a fost numit membru al Guvernului, în termen de 30 de zile de la data validării/acceptării mandatului, depune cerere de demisie în condițiile art.26. În cazul în care judecătorul nu depune cerere de demisie, după expirarea termenului de 30 de zile acesta este eliberat de drept din funcția de judecător.

Articolul 22. Abaterile disciplinare

(1) Constituie abatere disciplinară:

a) încălcarea obligației de imparțialitate;

b) aplicarea neuniformă a legislației, intenționat sau din neglijență gravă, dacă acest fapt a fost constatat de instanța ierarhic superioară și a condus la casarea hotărârii defectuoase;

c) imixtiunea în activitatea altui judecător sau intervențiile de orice natură pe lângă autorități, instituții sau funcționari pentru soluționarea unor cereri, pretinderea sau acceptarea rezolvării intereselor personale sau ale membrilor familiei altfel decât în limitele prevederilor legale în vigoare;

d) nerespectarea secretului deliberării sau a confidențialității lucrărilor care au acest caracter;

e) activitățile publice cu caracter politic;

f) nerespectarea dispozițiilor privind distribuirea aleatorie a dosarelor;

- f¹) încălcarea, din motive imputabile, a termenelor de examinare a cauzelor aflate în procedură sau încălcarea normelor imperative ale legislației;
- g) încălcarea prevederilor legale referitoare la obligativitatea depunerii declarației cu privire la venituri și proprietate și declarației de interese personale;
- h) refuzul nejustificat de a îndeplini o atribuție de serviciu;
- h¹) încălcarea termenelor de redactare a hotărârilor judecătorești și de transmitere a copiilor de pe acestea participanților la proces;
- i) absențele nemotivate de la serviciu, întârzierea ori plecarea de la program;
- j) atitudinea nedemnă, în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu, față de colegi, avocați, experți, martori sau alți participanți la proces;
- k) încălcarea normelor Codului de etică al judecătorului;
- l) nerespectarea de către președintele instanței a obligației de a raporta Consiliului Superior al Magistraturii abaterile disciplinare ale judecătorilor;
- m) exploatarea poziției de judecător în scopul obținerii de foloase necuvenite;
- n) încălcarea prevederilor referitoare la incompatibilitățile și interdicțiile care îi privesc pe judecători;
- o) expunerea în public a acordului sau a dezacordului cu hotărârea colegilor în scopul imixtunii în activitatea acestora.

(2) Anularea sau modificarea hotărârii judiciare nu atrage răspundere, dacă judecătorul care a pronunțat-o nu a încălcat intenționat legea. Excepție fac cazurile în care legea a fost încălcată cu neglijență, cauzând persoanelor prejudicii materiale sau morale esențiale.

Articolul 23. Sancțiunile disciplinare

(1) În condițiile legii, judecătorului îi pot fi aplicate următoarele sancțiuni disciplinare:

- a) avertisment;
- b) mustrare;
- c) mustrare aspră;
- e) eliberare din funcție;
- f) eliberare din funcția de președinte sau vicepreședinte.

(2) Eliberarea din funcție se aplică în cazul comiterii de către judecător a unei abateri disciplinare care dăunează intereselor serviciului și prestigiului justiției, în cazul comiterii repetate a abaterilor disciplinare specificate la art.22, precum și în cazul în care, la evaluarea performanțelor, s-a stabilit necorespunderea lui evidentă funcției deținute.

(3) În cazul în care, din motive neîntemeiate, președinții (vicepreședinții) instanțelor judecătorești nu îndeplinesc obligațiile prevăzute la art.16¹ al Legii nr.514-XIII din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească, au comis abaterea disciplinară specificată la art.22 lit.l) din prezenta lege ori au eșuat la evaluarea performanțelor, ei sînt eliberați din funcția de conducere în instanță.

(4) Sancțiunea disciplinară se aplică în termen de 6 luni de la data constatării abaterii disciplinare, dar nu mai tîrziu de un an de la data comiterii ei. În cazul în care dintr-o hotărîre definitivă a unei instanțe judecătorești naționale sau internaționale rezultă comiterea de către judecător a unei abateri disciplinare, sancțiunea disciplinară se aplică în termen de un an de la data devenirii definitive a hotărîrii instanței judecătorești naționale sau internaționale.

Articolul 25. Eliberarea judecătorului din funcție

(1) Judecătorul este eliberat din funcție de organul care l-a numit în cazul:

- a) depunerii cererii de demisie;
- b) stabilirii necorespunderii evidente funcției deținute, ca rezultat al evaluării performanțelor;
- d) transferului într-o altă funcție în condițiile legii;
- f) comiterii unei abateri disciplinare specificate la art.22 alin.(1);

- g) pronunțării hotărârii definitive de condamnare;
 - h) pierderii cetățeniei Republicii Moldova;
 - i) nerespectării prevederilor art.8;
 - j) constatării incapacității de muncă, dovedite prin certificat medical;
 - k) expirării împuternicirilor în legătură cu nenumirea judecătorului pînă la atingerea plafonului de vîrstă, precum și în legătură cu atingerea de către acesta a plafonului de vîrstă;
- l) constatării, prin hotărîre judecătorească definitivă, a capacității de exercițiu restrînse sau a incapacității de exercițiu.
- (2) Propunerea privind eliberarea judecătorului din funcție este înaintată de Consiliul Superior al Magistraturii Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, Parlamentului.
- (3) Modul de eliberare din funcție a judecătorului și de contestare a hotărârii de eliberare se stabilește de legislație.
- (3¹) Eliberarea din funcție a judecătorului în baza temeiurilor specificate la alin.(1) lit.b), f), g) și i) atrage lipsirea acestuia de dreptul la indemnizația unică de concediere, prevăzută la art.26 alin.(3), și la stabilirea pensiei în condițiile art.32. Judecătorii care cad sub incidența prezentului alineat vor avea dreptul la pensie pentru limită de vîrstă conform condițiilor generale stabilite de Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat.
- (4) În cazul anulării hotărârii de eliberare din funcție a judecătorului acesta va fi repus în toate drepturile avute anterior, plătindu-i-se, în modul stabilit de lege, drepturile bănești de care a fost lipsit.
- (5) În caz de deces al judecătorului, Consiliul Superior al Magistraturii declară funcția vacantă.

b) Legea nr. 947 din 19.07.96 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii

Articolul 24. Adoptarea de hotărîri

- (1) Consiliul Superior al Magistraturii adoptă hotărîri cu votul deschis al majorității membrilor săi, cu excepția cazului prevăzut la art.19 alin.(4).
- (2) Votarea se efectuează în lipsa persoanei al cărei caz este examinat și în lipsa celorlalți invitați.
- (3) Hotărîrea se expune în scris și se semnează de președintele ședinței.
- (4) În cazul în care un membru al Consiliului Superior al Magistraturii face opinie separată, aceasta va fi motivată și se va anexa la hotărîre fără a i se da citire.
- (5) În cazul în care Consiliul Superior al Magistraturii își exercită atribuțiile prevăzute la art.21 și 22, membrul la propunerea căruia sau din inițiativa căruia a fost intentată procedura disciplinară nu participă la deliberare.

Articolul 25. Contestarea hotărîrilor Consiliului Superior al Magistraturii

Hotărîrile Consiliului Superior al Magistraturii pot fi contestate, la Curtea Supremă de Justiție, de orice persoană interesată, în termen de 15 zile de la data comunicării, doar în partea ce se referă la procedura de emitere/adoptare. Contestațiile se examinează de un complet format din 9 judecători.

III. ARGUMENTELE DE ADMISIBILITATE A SESIZĂRII

Coresponderea sesizării cerințelor de admisibilitate.

Avînd în vedere unele divergențe în practica anterioară a Curții Constituționale privind admisibilitatea sesizărilor împotriva actelor normative cu caracter individual, considerăm că prezenta sesizare corespunde deplin cerințelor de admisibilitate din următoarele considerente:

1. Prin Hotărîrea nr.10 din 16.04.2010 pentru revizuirea Hotărîrii Curții Constituționale nr.16 din 28.05.1998 "Cu privire la interpretarea art.20 din Constituția Republicii Moldova" în redacția Hotărîrii nr.39 din 09.07.2001, Curtea Constituțională a menționat că „Actele emise de Parlament, Președintele Republicii Moldova și Guvern referitoare la persoanele oficiale exponente ale unui interes public deosebit, alese sau numite pentru durata mandatului atribuit, pot face obiect al controlului constituționalității sub aspectul formei și procedurii de adoptare.”

2. Prin Hotărîrea nr.11 din 27.04.2010 pentru controlul constituționalității Hotărîrii Parlamentului nr.30-XVIII din 4 martie 2010 privind eliberarea din funcție a Președintelui Curții Supreme de Justiție, Curtea Constituțională, prin examinarea și declararea neconstituțională a Hotărîrii menționate a Parlamentului, a format deja o practică de jurisdicție constituțională privind controlul constituționalității unor astfel de acte.

3. Considerăm că Hotărîrea Parlamentului nr.314 din 26.12.2012 incontestabil este o hotărîre similară Hotărîrii Parlamentului nr.30-XVIII din 04.03.2010. Astfel, ambele hotărîri au același obiect – eliberarea din funcție a unui judecător a Curții Supreme de Justiție. Mai mult ca atât, prezenta Hotărîre a Parlamentului nr.314 din 26.12.2012 vizează un simplu judecător al Curții Supreme de Justiție, funcție care nu poate avea nici o tentă politică precum cea de Președinte a Curții Supreme de Justiție.

4. Considerentele expuse ne aduc la ferma convingere că prezenta sesizare este pasibilă spre a fi acceptată spre examinare de Plenul Curții Constituționale.

IV. PRETINSELE ÎNCĂLCĂRI SI ARGUMENTELE DE RIGOARE

În opinia noastră Hotărîrea Parlamentului nr.314 din 26.12.2012 „Privind eliberarea din funcție a unui judecător al Curții Supreme de Justiție” nu corespunde rigorilor constituționale nici sub aspectul formei și procedurii de adoptare, dar nici sub aspectul material al dispozițiilor prevăzute, din care cauză vom solicita Curții Constituționale să exercite controlul constituționalității sub ambele aspecte menționate.

A. Controlului constituționalității sub aspectul formei și procedurii de adoptare.

Neinclusiunea proiectului actului contestat în ordinea de zi.

1. Pentru adoptarea unui act legislativ, reprezentanții poporului – deputații în Parlament trebuie să-și expună votul său într-un mod conștient, analizat prin prisma legitimității, precum și a principiilor constituționalității și legalității. Toate aceste acțiuni trebuie desfășurate în mod obligatoriu de Parlament pentru ca actul adoptat să corespundă rigorilor incontestabile a funcției deliberative a Parlamentului. Anume pentru aceste scopuri, conform Regulamentului Parlamentului, proiectul oricărui act ce urmează a fi adoptat, urmează mai întâi a fi introdus în ordinea de zi (art.39, 45 din Regulament), care se adoptă de Parlament pentru o perioadă de 2 săptămîni la propunerea Biroului permanent al Parlamentului, după care ordinea de zi se plasează pe web site-ul Parlamentului și se înmînează fiecărui deputat. Tot pentru respectarea principiului parlamentarismului democratic al deliberării, art.46 din Regulament reglementează o întreagă procedură pentru o eventuală modificare a ordinii de zi.

2. Contrar acestor rigori legale, ce se bazează pe principiul constituțional al statului de drept enunțat de alin.(3) art.1 din Constituție, la 26.12.2012 Parlamentul, fără a avea în ordinea de zi pentru data de 26.12.2012 proiectul 3035 (care a stat la baza hotărîrii contestate prin prezenta sesizare), l-a examinat și adoptat fără modificarea ordinii de zi.

3. În acest mod, constat că nici în ordinea de zi de bază a ședințelor Parlamentului pentru 26 decembrie 2012 și nici în suplimentul la această ordine de zi nu au fost modificate pentru a transferata examinarea proiectului 3035 la data de 26.12.2012. Astfel, deputații în Parlament nu au fost pregătiți de examinarea actului legislativ, proiectul actului a fost impus spre examinare fără voia lor, fapt ce duce la concluzia că s-a aplicat o depășire a atribuțiilor de către Președintele ședinței și de inițiatorul proiectului actului. Astfel, după procedura adoptării, Hotărârea Parlamentului nr.314 din 26.12.2012 **nu corespunde rigorilor principiului constituțional al statului de drept garantat de alin.(3) art.1 din Constituție.**

Încălcarea procedurii de adoptare a actului contestat.

4. Asistînd în ședința în Plen a Parlamentului, la care s-a adoptat Hotărârea Parlamentului nr.314 din 26.12.2012 „Privind eliberarea din funcție a unui judecător al Curții Supreme de Justiție” și analizînd ulterior stenograma ședinței Parlamentului din 26.12.2012, am ajuns la ferma convingere că acest act, în aspect procedural, a fost adoptat cu încălcarea flagrantă a normelor elementare de legiferare, **contrar prevederilor art.1, 2 și 74 din Constituție.**

5. În data de 26.12.2012, conform anunțului șefului Direcției generale documentare „la ședința Parlamentului, din totalul celor 101 de deputați, și-au înregistrat prezența 98 de deputați”. În baza controlului anunțat al prezenței deputaților, Președintele Parlamentului a anunțat caracterul deliberativ al ședinței Parlamentului. Conform alin.(2) art.74 din Constituție, “hotărârile se adoptă cu votul majorității deputaților prezenți”. Astfel, printr-un simplu calcul matematic, **pentru adoptarea unei hotărâri de Parlament, la ședința din data de 26.12.2012 era necesar să fie expus votul a cel puțin 50 de deputați.**

6. Contrar concluziilor din punctul precedent, după prima numărare a voturilor expuse pentru proiectul 3035, s-a constat că proiectul a întrunit 48 de voturi. Ulterior, din cauza inadvertențelor vizibile la numărare, s-a recurs la numărarea repetată a voturilor expuse pentru acest proiect. În urma numărării repetate au fost calculate 46 de voturi în susținerea acestui proiect, fapt anunțat de Președintele Parlamentului. Din pagina 62 al stenogramei ședinței Parlamentului din 26.12.2012 rezultă: „Domnul Marian Lupu: 46 de voturi. (Rumoare în sală) 46 de voturi „pro”. Este hotărîre de Parlament și pe această cale constat că această decizie a fost adoptată de Parlament. (Aplauze)”. În acest mod, Hotărîrea Parlamentului nr.314 din 26.12.2012 a fost adoptată **cu încălcarea procedurii de adoptare a hotărîrilor Parlamentului prevăzute de alin.(2) art.74 din Constituție.** Această eroare de procedură a fost observată de deputați, Președintelui ședinței fiindu-i făcută observația de rigoare, dar nu au fost aplicate careva măsuri de redresare a situației. Din conținutul stenogramei ședinței Parlamentului din 26.12.2012 rezultă ca renumararea deputatilor prezenti, pina la sfîrsitul sedintei,n-a fost efectuata.

7. Avînd în vedere încălcarea flagrantă a principiului statului de drept al deliberării actelor Parlamentului, exprimat prin examinarea unui act ce nu a fost inclus în ordinea de zi, precum și încălcarea procedurii de vot la adoptarea actului legislativ, am ajuns la concluzia că acțiunile Parlamentului și, în special, a conducerii lui la adoptarea hotărîrii au fost **în detrimentul principiilor statului de drept și de stat democratic consacrate de alin.(3) art.1 din Constituția Republicii Moldova.**

8. De asemenea, prin acțiunile sale ilegale și neconstituționale Parlamentul a admis o ingerință la suveranitatea națională ce aparține poporului Republicii Moldova, suveranitate exercitată de popor prin organul său reprezentativ -- Parlamentul. Din aceste considerente Hotărîrea Parlamentului nr.314 din 26.12.2012 a fost adoptată **cu încălcarea prevederilor alin.(1) art.2 din Constituție.**

B. Controlului constituționalității sub aspectul material.

Motive de examinare a constituționalității sub aspect material.

9. Analizând acțiunile Consiliului Superior al Magistraturii și Curții Supreme de Justiție la eliberarea din funcție a judecătorului Valeriu Arhip, am ajuns la concluzia că Hotărârea Parlamentului nr.314 din 26.12.2012 a fost adoptată cu grave abateri de la reglementările constituționale și legale materiale privind statutul judecătorului și a dreptului acestuia la un proces echitabil.

Pentru restabilirea echității, a dreptului persoanei (în persoana judecătorului) la un proces echitabil și neadmiterea condamnării în acest sens a Republicii Moldova la Curtea Europeană, solicităm ca Înalta instanță de jurisdicție constituțională să supună controlului constituționalității Hotărârea Parlamentului nr.314 și prin prisma conținutului materiei reglementării actului contestat. În aspectul material Hotărârea Parlamentului nr.314 din 26.12.2012 a fost adoptată cu grave abateri de la reglementările constituționale privind statutul judecătorului și de la reglementările constituționale privind accesul liber al judecătorului la justiție.

Abateri de la reglementările constituționale privind statutul judecătorului.

10. Judecătorul Valeriu Arhip activează în funcția de judecător de aproximativ 19 ani, începând cu anul 1994, iar din 27.07.2000, fiind numit în funcția de judecător până la atingerea plafonului de vîrstă. Drept urmare, a participat activ la toate reformele din sistemul judecătoresc, a fost promovat prin concurs în instanțele ierarhic superioare, ultima dată, la 10.11.2006 fiind numit de Parlament în funcția de judecător la Curtea Supremă de Justiție, iar ulterior acordat gradul superior de calificare. Pe parcursul activității sale la Curtea Supremă de Justiție nu a avut nici un caz pentru care Republica Moldova să fi fost condamnată la Curtea Europeană.

11. Analizînd materialele prezentate la interpelările deputatului, am ajuns la concluzia ilegalității hotărîrii Consiliului Superior al Magistraturii nr.695/33 din 30.10.2012 „Cu privire la cererea unui judecător despre reexaminarea avizului consultativ al Serviciului de Securitate și Informație pe marginea verificării titularului la funcția publică, judecătorului Curții Supreme de Justiție Arhip Valeriu Ion”, act ce a stat la baza actului Parlamentului contestat la constituționalitate.

12. Prin hotărîrea nominalizată s-a decis: „4) A-1 considera pe domnul Arhip Valeriu Ion incompatibil cu funcția de judecător. 2) A propune Parlamentului R.M. eliberarea domnului Valeriu Arhip din funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție.”

13. Consiliul Superior al Magistraturii a ajuns la aceste concluzii motivînd că judecătorul vizat nu ar fi declarat deplin veniturile soției sale și a feciorului pe anii 2007-2011. Din aceste considerente CSM a decis că a fost încălcat art. 25 alin.1) lit.i) din Legea 544/20.07.95 cu privire la statutul judecătorului pentru încălcarea prevederilor art.8 al aceleiași legi. De rînd cu aceasta, art.8 din Legea nominalizată nu prevede în calitate de temei de eliberare nerespectarea cerințelor de declarare a veniturilor judecătorului.

14. Contrar acestor concluzii a Consiliul Superior al Magistraturii, chiar și în cazul cînd ar fi avut loc această încălcare, veniturile acestor membri ai familiei sale au fost declarate totuși de judecător pentru 2011, fapt recunoscut în Hotărîrea CSM nr. 695/33. În acest caz Consiliul Superior al Magistraturii a ignorat art. 11 alin.(1) din Legea nr.1264 din 19.07.2002, care prevede că controlul veniturilor și al proprietății expuse în declarație se efectuează de către Comisia Națională de Integritate în conformitate cu regulamentul comisiei aprobat de Parlament,

iar alin.5) prevede expres că termenul de prescripție pentru verificarea declarațiilor **nu poate depăși un an de la primirea acestora** de către Comisia Națională de Integritate.

15. Consiliul nu a luat în considerație că în alin.1) litr.g) al art.22 din Legea cu privire la statutul judecătorului a indicat că *încălcarea prevederilor legale referitor la obligațiunea depunerii declarației cu privire la venituri și proprietate și declarației de interese personale, constituie o abatere disciplinară*. În continuare, alin.2 art. 23 din Legea privind statutul judecătorului, prevede exhaustiv că judecătorul poate fi sancționat cu *eliberarea din funcție în cazul comiterii repetate a abaterilor disciplinare specificate la art.22*.

16. Toate aceste pretinse încălcări s-au catalogat de CSM ca abateri disciplinare datorită prevederilor neclare și imprevizibile ale Legii cu privire la declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcții de conducere nr.1264-XV din 19.07.2002. Această lege nici după modificările operate în 2012 nu prevede clar dacă bunurile declarate într-un an trebuie repetate în următorul an, care bunuri ale copiilor și pînă la ce vîrstă trebuie declarate ș.a. Toate aceste contradicții semnaleză neconstituționalitatea legii în cauză și va fi obiectul unei noi sesizări la Curtea Constituțională.

17. Nominalizatele contradicții între actele normative adoptate și Hotărîrea adoptată față de judecătorul Valeriu Arhip, în special circumstanțele de fapt, trebuiau să fie obiectul controlului de către o instanță de judecată de drept comun prin examinarea legalității hotărîrii Consiliului Superior al Magistraturii nr.695/33 din 30.10.2012. De rînd cu aceasta, noua redacție a art.25 din Legea cu privire la Consiliului Superior al Magistraturii permite Curții Supreme de Justiție să examineze contestațiile la hotărîrile Consiliului Superior al Magistraturii „doar în partea ce se referă la procedura de emitere/adoptare”.

18. La cererea lui Valeriu Arhip, la 3 decembrie 2012 Colegiul Curții Supreme de Justiție a examinat hotărîrea CSM nr. 695/33 din 30.10.2012, însă, așa cum prevede art.25 din Legea cu privire la Consiliului Superior al Magistraturii, s-a expus numai în privința respectării de Consiliul Superior al Magistraturii a procedurii de emitere/adoptare a hotărîrii prevăzute de art.24 din Legea cu privire la Consiliului Superior al Magistraturii. Astfel Colegiul Curții Supreme de Justiție s-a expus numai în partea ce ține de „importante formalități procedurale” aplicate de CSM, cum ar fi cvorumul, dezbaterrea, deliberarea și votarea.

19. Prin norma art.25 din Legea cu privire la Consiliului Superior al Magistraturii, în redacția din 2012, Parlamentul a îngădit judecătorilor dreptul de acces liber la justiție garantat de art.20 din Constituție, însă aceste pretenții constituționale pot face obiectul unei sesizări separate la Curtea Constituțională.

20. În prezenta sesizare, însă, în legătură cu imposibilitatea examinării de către instanțele de drept comun a modului de respectare de către Consiliul Superior al Magistraturii a procedurii de aplicare a sancțiunii disciplinare față de judecător, ca urmare a faptului că ilegalitățile admise de CSM au dus la adoptarea de către Parlament a unei hotărîri contrare Constituției, consider că Curtea Constituțională trebuie să controleze Hotărîrea Parlamentului nr.314 din 26.12.2012 la corespunderea ei cu prevederile referitoare la art.116 din Constituție ce garantează statutul constituțional al judecătorului.

21. Alin.(4) art.116 din Constituție prevede că „judecătorii Curții Supreme de Justiție sînt numiți în funcție de Parlament la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii”, iar conform jurisprudenței Curții Constituționale din Hotărîrea nr.11 din 27.04.2010 eliberarea din funcție a judecătorului se face „prin aceeași procedură prin care a fost numit”. În același sens, alin.(5) art.116 din Constituție prevede că „Sanționarea judecătorilor se face în conformitate cu legea”.

Având în vedere încălcările expuse mai sus, admise de Consiliul Superior al Magistraturii la adoptarea hotărîrii CSM nr. 695/33 din 30.10.2012, referitor la propunerea de eliberare din funcție a judecătorului Valeriu Arhip, consider că Hotărîrea Parlamentului nr.314 din 26.12.2012 **nu corespunde rigorilor alin.(4) și (5) art.116 din Constituție.**

22. În baza motivelor expuse la pct.15 și 16 al prezentului compartiment al sesizării, am ajuns la convingerea că acțiunile pentru care a fost eliberat judecătorul V.Arhip nu sunt prevăzute prin lege ca cazuri pentru care poate fi eliberat judecătorul din funcție. Republica Moldova fiind parte la Asociația Internațională a Judecătorilor, Hotărîrea Parlamentului nr.314 din 26.12.2012 contravine art.8 și art.11 din Carta universală a judecătorului, adoptată la reuniunea Consiliului Central al Asociației Internaționale a Judecătorilor, care s-a desfășurat la Taipei (Taiwan), pe data de 17 noiembrie 1999.

Abateri de la reglementările constituționale privind accesul liber al judecătorului la justiție.

23. Hotărîrea Parlamentului nr.314 din 26.12.2012 urmează a fi recunoscută neconstituțională și în baza faptului că adoptarea ei a fost posibilă ca urmare a desconsiderării principiul accesului liber la justiție, garantat de art.20 din Constituție și corespunzător al dreptului la un proces echitabil garantat resortisanților statului Republica Moldova prin alin.(1) art. 6 al Convenției Europene. La această concluzie m-a adus analiza cadrului legal existent și a modului cum a fost gestionat litigiul de autoritățile ce reprezintă puterea judecătorească.

24. Afît în baza hotărîrii Curții Europene pe cauza Vilho Eskelinen și alții c. Finlandei, cît și prin Hotărîrile Curții Constituționale nr.10 din 16.04.2010 și nr.11 din 27.04.2010 funcția de judecător a fost exclusă din rîndul funcțiilor publice pentru care, persoanelor ce dețin aceste funcții le este restricționat accesul liber la justiție. În baza acestor hotărîri, persoanelor ce dețin funcția de judecător le este deschis accesul la justiție, dar, din păcate, după cum m-am expus în pct.18 al prezentei sesizări, acest drept a fost restricționat prin modificarea art.25 din Legea cu privire la Consiliului Superior al Magistraturii.

25. Admiterea examinării de către Curtea Supremă de Justiție a hotărîrilor CSM „doar în partea ce se referă la procedura de emitere/adoptare”, a făcut imposibilă examinarea de către Curtea Supremă de Justiție a procedurii de aplicare de către Consiliului Superior al Magistraturii a sancțiunii disciplinare față de judecătorul V.Arhip. De rînd cu aceasta, există practica Curții Europene pe cauza Olujić c. Croatiei, unde a avut loc o cauză similară, vizînd corespunderea cu Convenției Europene a procedurii de eliberare a reclamantului din funcția de Președinte și judecător al Curții Supreme de Justiție. Pe această cauză Curtea Europeană a supus analizei în detaliu procedura de eliberare a judecătorului, aplicată în Croația prin intermediul testului Eskelinen și a posibilității de acces la justiție a persoanei ce deținea funcția de judecător.

26. În baza jurisprudenței menționate, în caz dacă Curtea Constituțională nu va recunoaște neconstituțională Hotărîrea Parlamentului nr.314 din 26.12.2012 și Valeriu Arhip va pleda în fața Curții Europene, considerăm că Republica Moldova nu va putea trece un test de tipul celui aplicat pe cauza Olujić c. Croatiei în aspect procedural. Astfel, componența actuală a Consiliului Superior al Magistraturii, unde judecătorii ce nu dețin funcții de administrare sunt în minoritate. Pe lîngă aceasta, procedura aplicată la aceste mișcări de cadre este imprecisă, insuficient reglementată, fapt ce nu ne permite să constatăm că CSM va fi considerat un tribunal independent în sensul alin.(1) art. 6 al Convenției Europene (a se vedea §37-44 Olujić c. Croatiei).

27. În același sens, nu va putea trece testul Curții Europene nici Colegiul Curții Supreme de Justiție din 9 judecători ce a fost instituit prin același art.25 din Legea cu privire la Consiliului

Superior al Magistraturii. Acest Colegiu, după modul de numire, corespunde condițiilor unui tribunal în sensul alin.(1) art. 6 al Convenției Europene. Însă, el nu poate să corespundă acestor criterii după competențele sale, fiind impus prin norma citată să examineze cauzele împotriva hotărârilor Consiliului Superior al Magistraturii „doar în partea ce se referă la procedura de emiterie/adoptare”. Pentru exemplificare, în §38 pe cauza Olujić c. Croatiei, Curtea Europeană a menționat că „tribunalul în cauză trebuie să aibă competența de a examina toate întrebările de fapt și de drept relevante pentru litigiul înaintat (a se vedea Terra Woningen BV c. Olandei, 17 decembrie 1996, § 52, Culegere 1996-VI; Chevrol împotriva Franței [GC], nr 49636/99, § 77, CEDO 2003-III,.. și ID-ul c. Bulgariei, nr 43578/98, § 45, 28 aprilie 2005).

28. În circumstanțele create, considerăm că Curtea Constituțională, care corespunde deplin tuturor cerințelor de tribunal independent în sensul alin.(1) art. 6 al Convenției Europene, trebuie să examineze constituționalitatea Hotărârii Parlamentului nr.314 din 26.12.2012 atât sub aspectul formei și procedurii de adoptare, cât și a procedurii de aplicare a sancțiunii disciplinare față de judecătorul eliberat. Pentru motivele expuse, suntem de părerea că Hotărârea Parlamentului nr.314 din 26.12.2012 **nu corespunde principiului accesului liber la justiție garantat de art.20 din Constituție.**

29. Avînd în vedere că Parlamentul prin art.25 din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii a urmărit scopul de a impune Consiliului Superior al Magistraturii un statut de instanță judecătorească, iar art.122 și art.123 nu-i acordă un astfel de statut, Hotărârea Parlamentului nr.314 din 26.12.2012, prin aplicarea acestei norme legale **nu corespunde principiului enunțat de art.114 din Constituție, conform căruia „Justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești”.**

30. Ca urmare a imixtiunii Parlamentului în activitatea justiției și încercarea de a supune puterea judecătorească celorlalte două puteri în stat, principiul fundamental al separației puterilor în stat, garantat de **art.6 din Constituție a fost flagrant încălcat de forul legislativ suprem.**

31. Ca urmare a celor enunțate, Hotărârea Parlamentului nr.314 din 26.12.2012 nu corespunde nici alin.(1) art. 6 al Convenției Europene, iar prin prisma art.4 din Constituție este neconstituțională.

V. CERINȚELE SESIZĂRII

În temeiul celor expuse mai sus, în baza articolului 135 alin. (1), litera a) din Constituția Republicii Moldova, a articolul 4, alineatul (1), litera a) al Legii cu privire la Curtea Constituțională și a articolului 4, alineatul (1), litera a) al Codului jurisdicției constituționale, solicităm Curții Constituționale a Republicii Moldova să exercite, în regim de urgență, controlul constituționalității și să **declare neconstituțională Hotărârea Parlamentului nr.314 din 26.12.2012 „Privind eliberarea din funcție a unui judecător al Curții Supreme de Justiție”.**

Cu cea mai înaltă considerație pentru Onorata Curte,

In total:

147 (o sută și patruzeci și șapte) foie.

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

Ion Butmalai

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova.